

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1891.   Andra Kammaren.   N:o 49.

Fredagen den 8 maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 5 b, 6 a, 63, 64, 65, 66 och 67;

bevillningsutskottets betänkanden n:is 20, 21 och 22; samt

lagutskottets utlåtanden n:is 44, 45 och 46.

§ 2.

Till afgörande förelåg till en början statsutskottets utlåtande, n:o 10 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående pensioner dels för t. f. presidenten C. F. Wærn och dels för kanslisten O. F. Ulf samt kammarskrifvarne G. A. Lindberg och M. Lund.

Mom. a.

Kongl. Maj:t hade föreslagit att tillförordnade presidenten i kommerskollegium *Carl Fredrik Wærn* måtte förklaras berättigad att, då han ur statens tjänst afginge, varda å allmänna indragningsstaten uppförd till åtnjutande under sin återstående listtid af en årlig pension af 5,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken entledigande blefve honom beviljad, men hemstälde utskottet, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

*Ang. pension
för t. f. pre-
sidenten C. F.
Wærn.*

Ang. pension
för t. f. pre-
sidenten C. F.

Wærn.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Statsutskottet har afsyrkt den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen för tillförordnade presidenten Wærn på den grund, att han endast omkring 20 år varit i statens tjenst anställd och att han såsom tillförordnad president icke varit på ordinarie stat uppförd samt, såsom utskottet vidare säger, »således icke heller i någon mån bidragit till sin egen pensionering». Vidare åberopar utskottet såsom grund för sitt afslag att utskottet tagit hänsyn till de höga aföningar tillförordnade presidenten Wærn uppburit under den tid han varit i statens tjenst. Nu är det visserligen sant, att tillförordnade presidenten Wærn icke har innehaft ordinarie beställning såsom president, men det lärer väl vara otvifvelaktigt att, ifall kommerskollegii omorganisation förr blifvit genomförd, så hade väl också följden deraf blifvit, att tillförordnade presidenten Wærn öfverförts från ett tillfälligt förordnande till ordinarie befattning. Det har således icke i ringaste mån varit af honom beroende, att han icke blifvit med fullmagt försedd eller verkställt inbetalningar för sin pensionering. Han har emellertid före denna befattning under åtskilliga år bestridt finansministersemetet, och jag tror, att den omständigheten, att han icke så länge varit i statens tjenst, som man i allmänhet förutsätter för pensionsbeviljande, icke bör utgöra någon fullgiltig anledning att fränkänna honom pension; ty med skäl bör man kunna antaga, att den person, som direkt från det enskilda lifvet förflyttas till en så framstående befattning, som den tillförordnade presidenten Wærn innehaft, för visso måste hafva under en lång följd af år genom sitt deltagande i allmänna värf arbetat till statens gagn och bästa, för att han skulle kunnat anses meriterad till en sådan befattning.

Jag tror därför, att man icke bör i afseende på honom tilllämpa den allmänna grundsatsen, att en embets- och tjensteman skall hafva 35 år varit i statens tjenst för att erhålla pension. Om man i hvarje särskildt fall vill drifva saken derhän, så föreställer jag mig, att det kan blifva ganska svårt att få dugliga chefer för vissa af våra embetsverk. Det finnes vissa af dessa embetsverk, som äro af beskaffenhet, att det kan vara fördelaktigt att få till chefer antagna personer, som på vissa områden gjort sig särskildt bemärkta och visat sig framstående i frågor, som utgöra föremål för nämnda embetsverks handläggning. Men om man i afseende på dem vill tilllämpa den stränga rätten i fråga om pensioneringen, så förmodar jag, att de fleste personer, som vid en mera framskriden ålder skulle komma i fråga vid besättande af sådana chefsplatser, utan att förut hafva gått embetsmannabanan, skulle i allmänhet säga nej till ett sådant anbud. Det är därför jag har trott, att Riksdagen borde i afseende på tillförordnade presidenten Wærn kunna tillgodoräkna honom den tid, som han har egnat åt åtskilliga allmänna uppdrag,

dervid staten varit i tillfälle att tillgodogöra sig den rika erfarenhet, som han ådagalagt på det allmänna näringslivets och andra områden, utan att han dock varit anställd i statens tjänst. Pensionen har föreslagits till endast 5,000 kronor. I fall tillförordnade presidenten Wærn hade varit ordinarie tjänsteman i 35 år, så hade han nu varit berättigad till en pension af 7,200 kronor. Då han emellertid varit i statens tjänst endast omkring 20 år, så har pensionen, med hänsyn dertill föreslagits till nyssnämnda siffra af 5,000 kronor. Jag tror således att i Kongl. Maj:ts föreliggande proposition tagits all möjlig hänsyn till den omständigheten, att tillförordnade presidenten Wærn icke under 35 år tjänat staten. Jag hoppas därför att kammaren behagade taga i öfvervägande, om icke tillförordnade presidenten Wærn borde tillerkännas den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen.

*Ang. pension
för t. f. pre-
sidenten C. F.
Wærn.
(Forts.)*

Herr Pehrson i Törneryd: Jag hade knappast föreställt mig, att det skulle höjas någon röst i denna kammare för bifall till den kongl. propositionen. Jag har varit så mycket säkrare derom, som det åtminstone velat synas mig, som om de gånger varit ganska få, der man framlagt så klena skäl för ett förslag om en pension, som i förevarande fall. Litet hvar af kammarens ledamöter känner till på hvad sätt det gamla kommerskollegium under en längre tid hållits uppe, och helt säkert var det icke heller för tillförordnade presidenten Wærn obekant, då han mottog chefsplatsen för detta otidsenliga embetsverk, att han innehade sin plats endast tills vidare. Han hade således sjelf icke kunnat påräkna, att då han en gång skulle lemna denna plats, han skulle komma i åtnjutande af statspension. Jag anser för egen del det vara så mycket orimligare, att han skulle erhålla pension, som han under den tid han varit anställd såsom tillförordnade president, åtnjutit en årlig aflöning af 9,000 kronor. Man fordrar af folk i allmänhet, att de under sin krafts dagar skola göra besparingar för äldre dagar. Man fordrar detta af personer, som hafva ganska små inkomster och ganska litet betaldt för sitt arbete. Det synes då att man skulle hafva anledning att ställa enahanda fordran gent mot dem, som åtnjuta den högsta betalning staten har att erbjuda för sina arbeten, och jag kan för min del icke annat än anse att presidenten Wærn är en af dessa lyckliga, som varit i tillfälle att göra besparingar på den aflöning, som han innehaft sedan år 1875 för att af dessa besparingar göra sig till godo på äldre dagar. Hans ekonomiska förhållanden känner jag icke, men det vill synas mig, som om man här icke allenast saknade tillräcklig anledning, utan det förefaller mig till och med, som om man saknade alla skäl för beviljandet af någon som helst pension.

Här kunde vara mycket att tillägga, men det anförda torde vara nog för att icke bevilja pensionen, hvarför jag skall inskränka mig till att yrka bifall till statsutskottets hemställan, som är ett afstyrkande af Kongl. Maj:ts föreliggande proposition.

Ang. pension
för t. f. pre-
sidenten C. F.
Wærn.
(Forts.)

Herr Gumælius: Jag skall be att få tillstyrka bifall till den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen åt tillförordnade presidenten Wærn. Hvad som skulle göra mig tveksam att tillstyrka detta vore endast den omständigheten, att Kongl. Maj:t har föreslagit en pension, som föga öfverstiger hälften af det belopp herr Wærn har haft såsom aflöning i sin egenskap af tillförordnad president i kommerskollegium, och jag skulle för min del dessutom anse önskligt, om han med sin erfarenhet, sin alldeles ovanligt stora duglighet och med sin kraft, oakadt sin långt framskridna ålder, fortfarande komme att stå i spetsen för kollegiet under dess nya form samt der förmedla öfvergången från det gamla till det nya. Det är dessa betänkligheter, den, att ett bifall till den begärda pensionen skulle hafva till påföljd, att presidenten Wærn komme att afgå från sin plats, jemte det att pensionen synes mig vara mycket moderat tilltagen, som göra mig tveksam, huruvida jag bör förorda bifall till den kongl. propositionen. Jag skall emellertid tillåta mig att göra det. När herr Wærn lemnade sin verksamhet inom den större affärsverlden för att egna sig åt den offentliga verksamheten, icke blott i den form, hvarunder han förut verkat såsom en ytterst intresserad och mångsidigt sakkunnig man, och till följd af de egenskaper, han ådagalagt, ingick i konungens råd, så verkade han ju der under en märklig tid, från hvilken åtskilliga märkliga saker äro undertecknade med hans namn såsom kontratsignant. Han var visserligen icke med såsom statsråd mera än 5 år, men han har under den tiden hunnit medverka till rätt mycket, och det är erkändt att han icke blott arbetat, utan att han arbetat mera än hvad många andra statsråd gjort under den tid han stod i spetsen för finansdepartementet, der han arbetade sig in i de minsta detaljer och på många håll öfvat en gagnande verksamhet. När han afgick ur ministèren, så skedde det af konstitutionella skäl; det var nemligen ett Riksdagens beslut, som han ansåg icke vara fördelaktigt, och då visade han sig såsom en politisk karakter, i det han vägrade sin kontratsignation och således nödgades att utgå ur ministèren. Man har sett statsråd under andra förhållanden och andra tider, hvilka möjligen ansetts hafva haft lika stora skäl att afgå, men hvilka sjelfva icke ansett sig hafva lika stora skäl att göra det. När han afgick, så blef han i stället satt i spetsen för kommerskollegium. Man må nu hafva hvilka åsigter som helst i statsekonomiska frågor — och jag befarar att dessa åsigter i någon mån medverka till att vid bedömande af en pensionsfråga öfvas större eller mindre frikostighet — men, säger jag, hvilka åsigter man än må hafva i den vägen, så kan ingen, som lärt känna presidenten Wærn, ens ett ögonblick betvifla, att denne man har med stor pligttröhet samt med mycket arbete och efter bästa uppfattning och förstånd — och detta är godt — arbetat så mycket, som på honom ankommit.

Under sådana förhållanden anser jag att man i förevarande fall kan göra ett undantag, så att man icke bör räkna hans tjenstear precis lika som för dem, hvilka allt från början egnat sig åt sta-

tens tjenst. Jag anser att man bör ge honom det erkännande, som ligger i Kongl. Maj:ts förslag, och jag ber att få yrka bifall till detsamma.

*Ang. pension
för t. f. presi-
denten C. F.
Wærn.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Lovén* och *Lundberg*.

Herr *Lyttkens*. Då fråga är om pensioner, så är det gifvet att åsigtarna kunna vara betydligt olika allt efter den olika uppfattning man har om statens skyldighet att bevilja pension eller ej. Staten har inslagit den principen att, när en embets- och tjänsteman tjenat vissa år och uppnått en viss ålder, så förpligtar sig staten att efter den tiden bereda honom pension i förhållande till sin lön. Den person, för hvilken pension nu blifvit i frågasatt, har icke uppfyllt dessa vilkor, ty han har aldrig genomgått de lägre tjänstemannagraderna i statens tjenst och der förnött sin tid under knappa aflöningsvilkor, utan han har genast inträdt i statens allra högsta löneklass, och fått uppbära de dermed förenade löneförmåner samt derefter, när han efter några år afgick från detta embete, tillträdt ett framstående embete med en aflöning, så betydande, att den varit fullt tillräcklig att lefva derpå och äfven lägga af något för äldre dagar.

Man har såsom skäl för beviljandet af denna pension anfört, att presidenten *Wærn* afgick från sin plats i konungens råd på fullt konstitutionella skäl. Ja, han afgick från sin plats på den grund, att han icke ville kontrasignera en lag, som afsåg att hejda den oerhörda skogssköflingen i landet, särskildt i Norrland, och det kan jag åtminstone icke räkna honom till så stor förtjenst. Riksdagen hade den uppfattningen, att skogssköflingen borde hejdas, och då han icke ville dela denna åsigt, och således icke ville kontrasignera ett dylikt beslut, så blef deraf en gifven följd att han afgick. Presidenten *Wærn* befinner sig för öfrigt icke i sådana ekonomiska förhållanden, att han kan anses komma att på gamla dagar behöfva lida någon nöd, utan han är tvärtom en mycket välbergad man. Det må väl vara sant, att man kan säga att, då så många andra fått pension å denna hufvudtitel, så borde också den nu i frågasatta kunna beviljas. Men då man måste vara sparsam med statens medel, så att de icke må utdelas till andra, än som dertill äro berättigade och deraf i behof, och då i frågavarande person i ekonomiskt hänseende befinner sig i sådana vilkor, äfven i betraktande af hans samhällsställning, att de fullt räcka till för hans behof, samt då han icke heller har behof af denna pension för att deraf spara åt sina arvingar, hvilka kunna lefva på den rikedom, de sjelfva ega, så får jag, herr talman, af dessa skäl yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets afstyrkande förslag.

Herrar *Nilsson* i *Vrångebol*, *Janson* i *Carlshed* och *Andersson* i *Löfhult* förenade sig med herr *Lyttkens*.

Härmed var öfverläggningen slutad; och efter det herr tal-
mannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena,
biföll kammaren utskottets hemställan.

Mom. b.

Bifölls.

*Ang. pensioner
för kammar-
skrifvarne G. berg
A. Lindberg
och M. Lund.*

Kongl. Maj:t hade vidare föreslagit, att kammarskrifvarne hos
kommerskollegium, tillförordnade kamreraren *Gustaf Anders Lind-*
berg och tillförordnade kammarförvandten *Magnus Lund*, hvilkas
befattningar icke inginge i den nya organisation af embetsverket,
som af Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen under sjetta hufvud-
titeln föreslagits, måtte förklaras berättigade att från och med år
1892 å allmänna indragningsstaten åtnjuta, jemte de pensioner de
efter afskedstagandet kunna ega från civilstatens pensionsinrättning
uppbära, fyllnadspensioner till belopp för *Lindberg* af 2,200 kronor
och för *Lund* af 1,600 kronor om året, dock att, derest någon af
dem framdeles skulle erhålla anställning å rikets stat, pensionsbe-
loppet för honom skulle minskas med ett belopp, svarande mot den
nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre
belopp, upphöra att utgå.

Med anledning häraf hemstälde utskottet:

»c) att Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning må på det
sätt bifallas, att kammarskrifvaren hos kommerskollegium, tillför-
ordnade kamreraren *Gustaf Anders Lindberg* må, jemte den pension
han efter afskedstagandet må ega att från civilstatens pensionsin-
rättning uppbära, berättigas att från och med år 1892 under sin
återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta fyllnads-
pension till belopp af 1,700 kronor om året, dock att, derest *Lind-*
berg framdeles skulle erhålla anställning å rikets stat, pensionsbe-
loppet för honom skall minskas med ett belopp, svarande mot den
nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp,
upphöra att utgå; samt

d) att Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning må på det sätt
bifallas, att kammarskrifvaren hos kommerskollegium, tillförordnade
kammarförvandten *Magnus Lund* må, jemte den pension han efter
afskedstagandet kan ega att från civilstatens pensionsinrättning upp-
bära, berättigas att från och med år 1892 under sin återstående lifstid
å allmänna indragningsstaten åtnjuta fyllnadspension till belopp af
1,000 kronor om året, dock att, derest *Lund* framdeles skulle erhålla
anställning å rikets stat, pensionsbeloppet för honom skall minskas
med ett belopp, svarande mot den nya aflöningen, eller, om denna
uppgår till samma eller högre belopp, upphöra att utgå.»

Efter föredragning till en början af *mom. c.* anförde:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Kongl. Maj:t hade i afseende på tillförordnade kamreraren Lindberg tänkt sig att Lindberg borde vara berättigad till en pension af 4,000 kronor och har därför, då Lindberg eger att från civilstatens pensionsinrättning åtnjuta 1,800 kronor, föreslagit Riksdagen att bevilja honom en fyllnadspension af 2,200 kronor. Emellertid har statsutskottet sänkt det sålunda begärda pensionsbeloppet med 500 kronor och det på den grund, att statsutskottet tagit hänsyn allenast till hvad Lindbergs lön enligt den på 1860-talet uppgjorda stat utgjort. Men utskottet har, enligt min tanke, misstagit sig något vid beräkandet af lönens belopp. Utskottet uppgifver att Lindberg utöfver lönen 3,500 kronor i tjänstgöringspenningar uppburit 700 kronor.

*Ang. pensioner
för kammar-
skrifvarne G.
A. Lindberg
och M. Lund.*
(Forts.)

Dessa 700 kronor äro dock icke tjänstgöringspenningar, utan dyrtidstillägg. Lönen för denna befattning bestämdes på 1860-talet till 3,500 kronor. Men senare, jag vill minnas, år 1874, tillades till lönerna för vissa tjänster, deribland äfven för Lindbergs, visst dyrtidstillägg. De uppfördes på extra stat och hafva sedermera beviljats år för år. Lindberg har således egentligen uppburit en lön under hela denna tid af 4,200 kronor, ehuru en del af lönen på grund af Riksdagens beslut, uppförts på extra stat såsom dyrtidstillägg eller löneförbättring. Lindberg har icke förr än under de allra senaste åren kommit i besittning af den lön, som motsvarande tjänster i andra embetsverk betinga. En kamrers aflöning utgör 4,000 kronor i lön, när han tjänstgjort så länge, att han uppbär 2 ålders-tillägg, hvilket Lindberg skulle uppbära, om han vore anställd i ett regleradt verk. Men derjemte åtnjuter kamrerare såsom tjänstgöringspenningar 1,500 kronor. Pensionsvillkoren äro i allmänhet sådana, att tjänstemännen äro berättigade att i pension uppbära fulla lönen jemte ålders-tillägg; för Lindberg skulle detta utgöra 4,000 kronor, nemligen samma pension som Kongl. Maj:t för honom ifrågasatt, hvarvid Kongl. Maj:t dock icke af Riksdagen behöft äska mer än 2,200 kronor, då Lindberg på grund af inbetalningar i civilstaten är berättigad till en pension derifrån af 1,800 kronor. Jag hemställer till kammaren, om det är rättvist, att en person, som under största delen af sin tjänstetid icke fått uppbära den aflöning, som för motsvarande tjänst i andra embetsverk är medgifven, nu skall, just därför att han icke fått uppbära en sådan aflöning, beröfvas ytterligare för sin framtid och ålderdom motsvarande pensionsbelopp. Jag hemställer därför, om icke kammaren skulle finna sig manad att bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Lasse Jönsson: På de skäl, som i statsutskottets betänkande anförts, tager jag mig friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. pensioner
för kammar-
skrifvarne G.
A. Lindberg
och M. Lund.

(Forts.)

Herr Hedin: Genom herr statsrådets och chefens för civildepartementet anförande har blifvit bekräftadt hvad jag förut föreställt mig, nemligen att här förekommit något missförstånd å statsutskottets sida. Det är endast med mycken tvekan man gör en anmärkning, som ser ut som ett klander mot statsutskottet. Ty hvarje gång man är frestad dertill, ligger den sjelbekännelsen nära till hands, att om man vore öfverhopad af arbete såsom statsutskottet, man uppenbarligen riskerade att begå tio gånger så många misstag. Men det kan icke vara riktigt hvad statsutskottet anført om tjänstgöringspenningar för Lindberg och Lund. Förhållandet är i sjelfva verket det, att om detta verk blifvit regleradt samtidigt med de andra verken, de belopp, som här uppförts som tjänstgöringspenningar, men aldrig haft den titeln, utan — såsom herr statsrådet nämnde — utgjort dyrtidstillägg, skulle hafva kommit att ingå såsom fasta löne-tillägg i de nyreglerade ordinarie lönebeloppen. De äro icke, hafva icke kallats, icke haft karakteren af tjänstgöringspenningar, utan varit extra tillägg till en såsom otillräcklig erkänd lön, med afseende å hvilken icke reglering egt rum, därför att hela verket varit stäldt, så att säga, på indragning. Jag kan särskildt intyga, att uppgifterna om lönevilkoren för herr Lund icke äro korrekta. Jag kan icke förklara riktigt, huru de nu förefintliga siffrorna inkommit i statsutskottets betänkande. Ty faktum är, att Lund haft en lön af 1,800 kronor, tvenne ålderstillägg å tillsammans 1,000 kronor — således 2,800 kronor, samt tjänstgöringspenningar 1,200 kronor, det vill säga i allt 4,000 kronor, hvaremot de i utskottets utlåtande förekommande s. k. tjänstgöringspenningarne äro hvad herr statsrådet nyss upplyste, höra till de extra dyrtidstillägg, hvilka utan tvivel länge sedan skulle sammansmultit med den reglerade ordinarie lönen, om verket blifvit regleradt. Jag tror således, att Kongl. Maj:t haft alla skäl att göra den framställning, som han gjort på tillstyrkan af herr statsrådet och chefen för civildepartementet. Hvad den ännu icke föredragna punkten d) beträffar, gäller min anmärkning äfven den och på enahanda skäl. Jag yrkar, herr talman, bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr greve Hamilton instämde med herr Hedin.

Herr Lasse Jönsson: Jag kan icke se, att det är någon skilnad, om det är ett tillfälligt dyrtidstillägg eller tjänstgöringspenningar. Det är åtminstone icke någon ordinarie lön. Nu säger den siste talaren, att om dessa tjänstemäns löner varit reglerade i likhet med tjänstemännens vid andra embetsverk, så hade det varit så och så. Ja, det är just detta »om» som fattas. Eljest hade icke Kongl. Maj:t behöft komma med proposition till Riksdagen. Under närvarande förhållanden anser jag emellertid, att statsutskottet icke origtigt förfarit, då det tillstyrkt denna nedsättning, och yrkar jag därför fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr tal-
mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren
utskottets hemställan.

*Ang. pensioner
för kammar-
skrifvarne G.
A. Lindberg
och M. Lund.*

I fråga härefter om utskottets under *mom. d* gjorda hemställan,
yttrade:

(Forts.)

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Jag anser
mig skyldig upplysa, att alldeles motsvarande förhållanden med dem
jag nyss i afseende på kamreraren Lindberg relaterade ega rum i afse-
ende på kammarskrifvaren, tillförordnade kammarförvandten Lund.
Här är förhållandet det, att de 440 kronor, som i statsutskottets betän-
kande upptagits som tjänstgöringspenningar, egentligen böra betraktas
såsom en del af lönen. Dessa 440 kronor utgöra dyrtidstillägg och
böra icke likställas med tjänstgöringspenningar under vanliga förhål-
landen, utan är en tillökning i lönen. Lund skulle uti ett regleradt
verk vara berättigad till en lön af 2,800 kronor jemte 1,200 kronor
i tjänstgöringspenningar; därför har Kongl. Maj:t beräknat pensionen
till lönens belopp eller 2,800 kronor. Då Lund inom civilstatens
pensionsinrättning är berättigad till pension af 1,200 kronor, er-
fordras således en fyllnadspension på 1,600 kronor, och jag tror mig
kunna vitsorda, att den är för honom behöflig.

Herr Hedin: Jag skall anhålla, herr talman, att med hänvis-
ning till hvad jag nyss sagt och med åberopande af herr statsrådets
och chefens för civildepartementet senaste anförande få yrka afslag
på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Lasse Jönsson: Jag skall endast i korthet be att få
yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande, n:o 62, i an-
ledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pen-
sioner åt föreståndaren för landtbruksinstitutet vid Ultuna F. G.
Norström och föreståndaren för institutets agrikulturkemiska för-
söksanstalt m. m. H. A. von Post.

§ 4.

Likaledes bifölls bankoutskottets härefter föredragna memorial,
n:o 11, i fråga om ett årligt lönetillägg för pappersmästaren vid
Tumba bruk P. G. Öberg.

Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.

§ 5.

I ordningen förekom härnäst bankoutskottets utlåtande, n:o 12, i fråga om ändringar i gällande reglemente och stat för riksbanken.

Punkten 1

Lades till handlingarne:

Punkten 2.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 140, hade herr *E. G. Fredholm* i fråga om utsträckning af tiden för återbetalning af de s. k. afbetalningslånen, föreslagit, att mom. 2 i § 32 af bankoreglementet måtte erhålla följande lydelse:

»Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjetten eller hvar tolfte månad efter utlåningsdagen af en femtedel af lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.»

Under förevarande punkt hemställde emellertid utskottet, att herr *Fredholms* ofvan berörda motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Ivar Månsson* i *Trää* och *A. Johansson* i *Löfåsen*, hvilka varit af den mening, att Riksdagen borde bifalla herr *E. G. Fredholms* motion i hvad den afsåge afbetalningslån, och därför hemställt,

att Riksdagen måtte besluta att § 32 mom. 2 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

»Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjetten eller hvar tolfte månad efter utlåningsdagen af en femtedel af lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen»;

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst anförde:

Herr *Månsson*: Såsom kammaren torde erinra sig, uttalades i början af denna riksdag en förvåning öfver det dåliga resultat, som åtskilliga afdelningskontor lemna. Det uttalades ock den förväntan, att när man komme till frågan om flere afdelningskontors inrättande, man icke skulle taga hänsyn till det dåliga resultatet vid flere afdelningskontor. Vid detta ärendes behandling anfördes bland annat af en bankofullmäktig, ledamot i denna kammare, såsom ett skäl till nämnda missförhållande, att sådana skrankor, sådana hårda vilkor vore uppställda för dessa afdelningskontor. Bland annat påpekade han, hurusom det med afseende på afbetalningslånen vore föreskrifvet för riksbanken och afdelningskontoren sådana vilkor,

att dylika icke funnes i någon jemförlig grad hos någon annan bank. Såsom vi veta, är det så, att dessa afbetalningslån skola betalas åter på $2\frac{1}{3}$ år med en afbetalning hvar sjettemånad. I de flesta andra banker, der sådana afbetalningslån beviljas, är det icke så, utan dels hafva de afbetalning endast en gång om året, dels är afbetalningstiden utsträckt till fem eller tio år. En åtgärd i den rigtning, som motionären och nämnde bankofullmäktige påyrkat, har ock förordats af sex eller åtta afdelningskontors styrelse, på det att de framställningar, som i detta afseende allt mer och mer göras, skulle kunna tillgodoses. Emellertid har bankofullmäktiges majoritet i år likasom förut afstyrkt dessa framställningar, och jag vill i anledning deraf nu yttra några ord.

Fullmäktige säga, att dessa afbetalningslån icke äro passande för den egentliga bankrörelsen, samt datt en dylik särskild utlåning så länge fått fortfarande utöfvas, lär väl enligt fullmäktiges mening egentligen hafva berott dels på dess djupa rötter i våra vanor och kreditbruk, dels äfven derpå, att den ansetts på ett tillfredsställande sätt motsvara åtskilliga samhällsklassers, särskildt mindre jordbrukares och industriidkares, verkliga lånebehof och följaktligen tills vidare icke kunde utan afsaknad indragas. Det synes häraf, som om det vore fullmäktiges mening att upprycka dessa djupa rötter; men min åsigt är, att ju mer vi knappa in på dessa afbetalningslån, desto mera måste folket slå sig på vaxelrörelsen, som dock är svårare att sköta och som blir mycket dyrbarare än afbetalningslånen. Om afbetalningslånen helt och hållet borttogos, skulle man förhindra t. ex. arrendatorer, handtverkare och mindre industriidkare, hvilka icke äro i tillfälle att sätta hypotek för sina lån, från att få sådana, utan de måste begagna sig af vaxlar. Om man indrager afbetalningslånen, kommer man sålunda derigenom icke från borgenssystemet, ty borgen fordras, såsom vi veta, lika väl på vaxlar som på reverser för afbetalningslån.

Fullmäktige säga vidare, att andra banker kunna sköta denna lånerörelse, och de hafva också mer och mer öfvertagit den, hvarför det icke skulle vara behöfligt för riksbanken att sysselsätta sig dermed. Men då kan man ju lika väl säga, att riksbanken skulle afstå från all annan lånerörelse, hvilket äfven senaste bankkomité ansåg lämpligt — utom hvad angår vaxelrörelsen. Jag undrar dock, om detta vore rätt, ty då skulle riksbanken enligt mitt förmenande aldrig kunna komma att reglera räntefoten och i svåra tider hålla myntvärdet uppe. Säkerhet är att, om riksbanken tar lånerörelsen om hand, känner allmänheten sig mycket tryggare än om denna rörelse ligger utslutande i händerna på de enskilda bankinrättningarna.

Det synes mig därför, som om riksbanken borde slå in på den väg, som motionären angifvit och som skulle medföra den förmån, att lånetagaren sjelf finge välja emellan att afbetala hvar sjettemånad eller tolfte månad. Jordbrukaren får sin skörd endast en gång om året, och under nuvarande förhållanden måste han skaffa sig lån

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat-
för riksbanken.*
(Forts.)

Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat-
för riksbanken.

(Forts.)

genom vexas, hvarigenom han lätt råkar i svårigheter. Det är på grund häraf, och då jag gerna önskar, att riksbankens afdelningskontor, som hittills i allmänhet visat ett dåligt resultat, måtte få något att göra, som jag anhåller, att denna kammare måtte bifalla motionen. Jag tror visserligen icke, att detta skulle inverka på hufvudkontorets rörelse, men för landsbygden skulle det verka mycket godt. Jag är också äfvertygad om, att tjänstemännen vid afdelningskontoren mycket väl skulle hinna med den ökade rörelse, som häraf blefve en följd.

Jag yrkar sålunda att kammaren, med afslag på utskottets hemställan, ville bifalla min reservation, som öfverensstämmer med motionärens förslag i hvad det afser afbetalningslån.

HäruTI instämde herrar Nilsson i Kägglå, Lasse Jönsson och Arnoldsson.

Herr Bokström: Det yrkande, som framställdes af den siste talaren, har flera gånger varit af Riksdagen pröfvadt samt af båda kamrarna underkänts. De komitéer, som varit nedsatta för granskning af riksbankens förhållanden, nemligen 1881 års och 1889 års komitéer, hafva likaledes varit af den åsigt, att borgenslånen inom riksbanken fått en allt för stor utsträckning, och denna åsigt står också i fullkomlig öfverensstämmelse med den grundsats, som beträffande de enskilda bankernas lånerörelse blifvit af regering och riksdag faststæld. I detta afseende är det nemligen stadgadt, att högst $\frac{1}{10}$ af grundfonden får användas till borgenslån, och enligt riksbankens nu gällande reglemente är 29 procent af riksbankens grundfond anvisadt för sådana lån. Det synes mig då finnas ganska goda skäl för att söka få denna lånerörelse i någon mån reducerad i stället för att ytterligare gifva anledning till att den samma kommer att taga en än större del af grundfonden i anspråk.

Den föregående talaren uppgaf, att i de flesta andra banker utlemnas i regel afbetalningslån på 5 eller 10 år. Såvidt jag vet finnes ingen utredning härom, och jag tror icke, att så är förhållandet i allmänhet, äfven om på något eller några ställen denna anordning vidtagits. Det är icke heller underligt, att en sparbank med sin inskränkta klientel inom ett mindre område kan sköta en dylik lånerörelse, då styrelseledamöterna der *personligen* känna bankens kunder. Men så är icke förhållandet med riksbanken, hvars styrelse, såväl den vid hufvudkontoret som den vid afdelningskontoren, måste i icke oväsentlig mån vara beroende af de personers tillförlitlighet, hvilka utfärda vederhäftighetsbevisen, och då kan ett sådant bevis, som gäller för ett afbetalningslån på $2\frac{1}{2}$ år, tillmätas större tillförlitlighet än ett sådant gällande ett lån på 5 år. Det är visserligen sant, att bankstyrelsen kan infordra vederhäftighetsbevis hvar sjette månad, eller, om motionärens förslag bifalles, hvarje år, men det torde vara en känd sak, som ligger nära till hands att tänka sig, att be-

visets utgifvare icke är så noggrann, då han utfärdar vederhäftighetsbeviset 2:dra, 3:dje eller 4:de gången, som då det sker 1:sta gången. Ty om någon förändring beträffande borgensmännens vederhäftighet inträdt, och han tydligen uttalar detta i beviset, blefve ju följden den, att banken komme att söka indrifva hela fordringsbeloppet, hvarigenom banken möjligen komme att drabbas af förlust, medan banken deremot kunde med större utsigt få in hela beloppet, om lånet finge i lugn och ro amorteras.

En af reservanterna har yrkat bifall till reservationen. Jag ber likväl få fästa uppmärksamheten på, att redaktionen af ett sådant stadgande, som man vill att kammaren skall antaga, icke af bankoutskottet blifvit pröfvadt. Det torde väl icke vara särdeles välbetänkt att nu i riksdagens sista timme antaga ett stadgande, som ej undergått en så omsorgsfull pröfning, som ett stadgande i bankoreglementet bör undergå.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Johansson i Löfåsen: Äfven jag har deltagit i utskottets behandling af denna fråga och dervid låtit anteckna mig såsom reservant därför, att jag icke kan gilla det slut, hvartill utskottet kommit. Jag anser nemligen, att det skulle vara till stor nytta, om man kunde få dessa afbetalningslån, som egenligen äro afsedda för mindre jordbrukare, ställda på längre tid, det vill säga på ett i stället för ett halft år. Det är icke godt för en jordbrukare att två gånger om året göra dessa afbetalningar, då han icke kan påräkna någon inkomst för sin skörd mer än en gång om året. Här invändes visserligen att han kan få sådana afbetalningslån i andra penningeinträttningar. Det är sant. I sparbanker kan han få det, men han måste då betala högre ränta. Emellertid torde det väl vara riksbankens ändamål att hålla räntefoten inom tillbörliga gränser. I samma mån som afdelningskontoren utvecklas och blifva allt flere och flere, så att sådana, som jag hoppas, slutligen komma att finnas i hvarje län, förfaller ock den anmärkning, som den siste talaren gjorde, att tjänstemännen icke känna folket. Blir det, såsom jag sade, ett afdelningskontor i hvarje län, kunna kontorets tjänstemän någorlunda känna till folket, kanske lika bra som sparbankens tjänstemän, och då förfaller, som sagdt, den anmärkningen.

Jag får därför yrka bifall till reservationen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Inom utskottet har jag uttalat en åsigt, som närmar sig den, som herr Ivar Månsson och den senaste talaren här framställt. Men vi hafva icke behandlat denna fråga inom utskottet så, att jag kan säga, att den blifvit färdigbehandlad, och jag är mycket oviss, om utskottet och bankofullmäktige, som det skulle komma att höra, kunde, äfven om man ville gå ungefärligen

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.*
(Forts.)

Om ändringar så långt som motionären gjort, komma med förslag i öfverensstämmelse med reservanternes i gällande reglemente och stat för riksbanken.

(Forts.)

Man kan nu vinna samma mål på tvenne sätt, antingen genom att utsträcka lånetiden till fem år med afbetalning af en femtedel för hvarje fullt år, eller att utsträcka tiden till fem år med afbetalning af en tiondedel för hvarje halfår, och jag tycker mig nästan känna i luften, att herrar bankofullmäktige, om de skulle ställas i valet mellan dessa båda utvägar, skulle komma att föredraga den senare. Det få vi kanske snart höra, ty jag tyckte mig höra att en bankofullmäktig nu begärde ordet. Inom bankoutsittet var flertalet emot motionen. Men af dem, som voro för den, var det somliga som ville gå i den rigtning, som reservanternas föreslagit, och andra, som ville gå i den rigtning, att man fortfarande skulle hafva afbetalningarna halfårsvis. Vid sådant förhållande hyser jag någon betänklighet mot att denna kammare nu utan vidare skulle antaga det förslag, som här föreligger i form af reservation. Det är icke här samma förhållande som i många andra frågor, nemligen att man i slutet af riksdagen antager den utan vidare såsom en opinionsyttring, utan då det gäller en bestämmelse i bankoreglementet, måste vi, om reservanternas åsigt här får majoritet, men denna åsigt icke segrar i Första Kammaren, hvilket jag förmodar den icke gör, votera gemensamt om bibehållandet af den nuvarande bestämmelsen i mom. 2 i § 32 af bankoreglementet eller förändring af momentet i öfverensstämmelse med den ordalydelse, reservanternas vilja gifva detsamma. Jag upprepar, att jag, som på det hela taget är vänligt stämd mot motionärens förslag, dock icke vill hafva det fram i den form, som reservanternas här föreslagit, och jag skulle därför icke önska att det blefve gemensam votering, vid hvilken reservanternas förslag inginge såsom det ena ledet i propositionen. Jag tror, att man möjligtvis i stället skulle kunna vinna det syfte, som reservanternas och motionären önska få fram genom att begära en återremiss. Sådant skulle icke hafva annan påföljd, än att memorialet kom tillbaka från bankoutsittet med hemställan att kammaren måtte fatta beslut, och då får kammaren låta bero vid hvad som utskottet föreslagit. Men i sådant fall har kammaren dock varit i tillfälle att uttala sin mening i förslagens syfte, utan att vilja på rak arm bestämma om ordalydelsen af det, som skall införas i bankoreglementet.

Jag vill för min del icke göra något yrkande, men om någon annan skulle yrka på en återremiss, skall jag votera för densamma. En sådan skall icke leda till någon praktisk påföljd, men dock hafva verkan af en opinionsyttring.

Herr friherre Fock: Jag börjar med att be om ursäkt, att jag måste vara mera tystlåten än vanligt till följd af ett tillfälligt bröstlidande. Men jag kan icke underlåta att yttra några ord, då jag nemligen inom bankofullmäktige vid behandlingen af denna fråga

uttalat en åsigt i lika syfte med den, som innehålles i den vid utskot-

i denna punkt fogade reservationen.
 De ifrågavarande länen, hvilka äro väl bekanta inom denna kam-
 mare, äro, som herrarne veta, små lån på några hundra högst 6,000
 kronor, hvilka beviljas på det vilkor, att $\frac{1}{5}$ skall afbetalas hvarje
 halfår, således hela lånet under loppet af $2\frac{1}{2}$ år. Det är icke fråga
 om, att ur bankmässig synpunkt denna låneform måste förkastas, och
 detta dess mera ju längre länen skola löpa och sålunda de försträckta
 medlen bindas utan uppsägningsrätt från bankens sida. Ur den syn-
 punkten kan det icke falla mig in att försöka ett försvar för denna
 låneform. Men märken väl, mine herrar, att för dessa lån är, i
 olikhet med alla andra inom riksbanken, afsatt en särskild fond,
 som icke får öfverskridas. Derigenom har Riksdagen redan förklarat,
 att det icke är en vanlig form af bankrörelse. Riksdagen har an-
 visat särskilda medel till denna rörelse, och dessa medel skulle riks-
 banken, utan att dess rörelse i öfrigt lede något men, kunna öfver-
 lemna åt någon annan institution att förvaltas.

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.*

(Forts.)

Afbetalningslånen upptagas till större delen af små jordbrukare,
 näringsidkare, handlande o. s. v. Fäster jag mig vid jordbruks-
 näringen, så kunna dessa lån vara ganska fördelaktiga. De uppta-
 gas för inköp af inventarier, för inköp af gödningsämnen, för under-
 lättande af en tillfällig odling o. s. v.; men man fordrar att hvarje
 halfår skall afbetalas $\frac{1}{5}$. Hvilken kan i sin näring nedlägga dessa
 penningar med det resultat, att vinsten af rörelsen medgifver, att
 han för hvar sjettemånad kan afbetala $\frac{1}{5}$ af lånet? Man klandrar
 här borgenssystemet. Ja, ingen kan klandra det högre än jag, om
 det lättsinnigt ingås. Men borgenssystemet innebär nu egentligen
 ett uttaladt förtroende, och utan förtroende slutas inga affärer af
 hvad slag som helst. Och dessutom får jag upprigtigt säga, att
 jag mycket föredrager denna öppna och ärliga borgen framför den
 maskerade borgen, som förekommer i form af ackomodationsvexlar
 eller i form af fabricerade reverser, hvilka ingalunda saknas i våra
 bankers portföljer. Dessa äro ingalunda bättre, de äro sämre i det
 afseende, att de vilja vara något, som de icke äro.

Man har anmärkt, att det skall blifva svårt för lånesökande
 att få borgen för den händelse afbetalningstiden utsträcket. Nå väl,
 om detta är fallet, så är det ju ingen risk, att riksbanken skall
 blifva öfverlupen af lånesökande. Jag skulle emellertid tro för min
 del — det kan ju hända att jag misstar mig — att man hellre
 går i borgen för en vän, om lånevilkoren äro af den beskaffenhet,
 att man förutser, att låntagaren skall kunna fullgöra förbindelsen,
 och det kan han otvifvelaktigt lättare om amorteringstiden är längre.

Nu heter det visserligen, att lånet skall betalas på $2\frac{1}{2}$ år, men
 det sker i själfva verket icke, åtminstone i ganska många fall,
 utan när till exempel två afbetalningar äro gjorda, när låntagaren
 har ansträngt sig för att kunna göra dessa två afbetalningar, så
 kommer han in och begär ett nytt lån för att omsätta det gamla.

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.
(Forts.)*

Kanhända tager han upp det till det ursprungliga beloppet igen på ytterligare $2\frac{1}{2}$ år, och så fortgår det undan för undan. Man har då icke vunnit något på den hastiga afbetalningen, utan endast åstadkommit, att amorteringen sker våldsamt just i början. Det borde dock helst vara motsatsen, så att amorteringen vore liten i början och större längre fram.

Men jag har ett ytterligare skäl för en förändring i villkoren för afbetalningslånen i af motionären angifven riktning; och det är den omständigheten, att denna låneform redan finnes och att en särskild fond är därför anvisad. Vore det fråga om att taga bort den totalt, skulle jag kanhända ställa mig på annan sida. Men då derom ej är fråga, synes mig lämpligast att äfven dessa lån meddelas under vilkor, hvarigenom de, såvidt sådant utan ökad risk eller olägenhet för riksbanken kan ske, blifva i möjligaste mån beqväma och ändamålsenliga för låntagarne.

Här har nu emellertid erinrats, att det är för sent att fatta något beslut, och det tror jag äfven, och jag har icke uppträdt för att göra något yrkande, bland annat därför, att jag icke kan obetingadt instämma i motionen. Jag saknar deruti nemligen några vilkor, som återfinnas i den reservation, som är bifogad det af förra årets bankoutskott i ämnet afgifna betänkande, såsom att det skulle vara lånesökande medgifvet, om han så önskade, att taga lånen med hastigare amortering, eller med afbetalning af $\frac{1}{5}$ hvarje halfår, således på samma sätt som nu, och vidare att i förbindelserna skulle inryckas den bestämelsen, att räntesatsen å lånet skulle förändras, då riksbanken ändrade sin räntesats i allmänhet. Ty det är ju orimligt, att om jag i dag får ett lån mot till exempel 5 procent ränta, jag skulle få behålla det i 5 år med oförändrad ränta, äfven om riksbanken nödgades höja räntan till 6 eller 7 procent, och tvärtom. Hade det varit föreskrifvet här såsom vid uppsägningslånen, att räntan skulle ändras i den mån riksbanken pröfvade skälighet, så skulle jag hafva kunnat vara med derom. Men nu kan jag det icke. Och då jag måste instämma med den förre högt ärade och sakkunnige talaren deri, att en återremiss icke skulle tjena till annat än en opinionsyttring, och jag icke finner skäl att afgifva någon sådan, så kan jag icke heller yrka återremiss. Men jag har dock ansett mig böra uttala min bestämda åsigt i ämnet.

Något yrkande gör jag icke.

Herr E. G. Fredholm: Då en af mig förlidet år väckt motion i denna fråga blef af Riksdagen afslagen, hade jag icke tänkt förnya motionen. Men då jag erhållit uppmaningar dertill från flere håll, beslöt jag slutligen att äfven i år väcka samma motion. Då utskottet emellertid afstyrkt motionen och så sakkunniga personer som de två nästföregående talarne visat, att det icke lönar mödan att återremittera memorialet i denna punkt samt icke heller vilja till-

styrka förslaget såsom det af reservanternas framstälts, skall icke heller jag göra något yrkande.

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.*

(Forts.)

Herr Larsson i Mörtlösa: Då denna fråga förlidet år behandlades inom bankoutskottet, väcktes förslag, att om låntagaren kunde prestera realsäkerhet, det skulle medgifvas honom att få inbetala $\frac{1}{5}$ af lånet hvar tolfte månad. Under sådana förhållanden tror jag icke att det är fara att utsträcka tiden för lånen till 5 år. I så dant syfte skulle jag vilja tillstyrka bifall till herr Ivar Månssons reservation.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herrar Månssons och Johanssons reservation. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller bankoutskottets hemställan i 2:dra punkten af utlåtandet n:o 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit den af herrar I. Månsson och A. Johansson i Löfåsen vid denna punkt afgifna reservation.

Omröstningen utföll med 114 ja och 71 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 3—7.

Biföllos.

I *punkten* 8 hemställde utskottet,

att det i staten för riksbankens hufvudkontor omförmälda anslag »till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän» måtte bestämmas till 30,000 kronor;

Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.
(Forts.)

Emot denna utskottets hemställan hade anmälts följande reservationer:

af herr *Johannes Jonson* i Fröstorp med hvilken herr *Sjö* instämt: »Då frågan om förhöjning i anslaget till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän från 24,000 kronor till 30,000 kronor icke till utskottet inkommit förr än vid justering af redan fattadt beslut angående bankoreglementet, får jag anmäla min reservation emot utskottets tillstyrkande förslag»; samt

af herrar *Gumælius*, *A. Hansson* i Solberga, *A. Johansson* i Löfåsen, *Ivar Månsson* och *J. P. Nilsson* i Kägglå.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Jonson* i Fröstorp: Som herrarne finna, har jag icke kunnat vara med om att bifalla den af fullmäktige gjorda framställningen, så som också synes af den vid betänkandet fogade reservationen. För icke länge sedan inkommo fullmäktige till bankoutskottet och framlade förslag till löneroglering för riksbankens tjänstemän. I denna löneroglering, som var fotad på framställning af tjänstemännen, hade fullmäktige föreslagit åtskilliga förhöjningar i de nuvarande lönerna, och i de flesta fall med 400 kronor för hvarje. — När man jemför dessa tjänstemän med tjänstemännen i andra statens verk och inrättningar, kommer man till det resultat, att riksbankens tjänstemän äro ganska väl aflönade, hvarför utskottet också afslog den gjorda framställningen. Sedermera, såsom reservationen innehåller, kom från fullmäktige en framställning om förhöjning i anslaget till ersättning för extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar, så att det skulle blifva höjdt från 24,000 till 30,000 kronor. Det var först vid justering af betänkandet, sedan utskottet redan fattat sitt beslut innehållande att 24,000 kronor skulle som förut utgå, som beslutet om förhöjningen egde rum. Men på det sättet kunde jag icke vara med om att ändra ett redan fattadt beslut just vid sjelfva protokolljusteringen, och därför vågade jag reservera mig.

Utom dessa 24,000 kronor, som äro anslagna »till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän» finnes det äfven ett anslag på 5,200 kronor »till förbättrande af aflöningsförmånerna åt dem bland de svagast aflönade tjänstemännen, hvilka enligt fullmäktiges bepröfvande genom sitt arbete gjort sig af löneförbättring mest förtjente». Således tror jag att när dessa anslag varit fullt tillräckliga till den aflönning, som förut utgått, de icke böra höjas för närvarande. Tjänstemännen hafva visserligen åberopat sig på högre lefnadskostnader. Men jag kan icke förstå, hvarför de skola hafva ersättning för högre lefnadskostnader. Det är icke dyrare att lefva nu än förut, så att det

utgör icke något skäl till att höja lönerna. — Under sådana förhållanden kan jag icke vara med om att biträda utskottets majoritets mening, utan yrkar afslag å utskottets hemställan.

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.*

Herrar *Johansson* i Löfåsen och *Sjöberg* instämde häruti.

(Forts.)

Herr *Sjö*: I likhet med föregående talare har, såsom synes af betänkandet, äfven jag reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet kommit i denna punkt. Och när jag gjort det, skall jag be att få afgifva de skäl, som ledt mig till att afgifva reservationen, likasom också att få framhålla det sätt, hvarpå frågan behandlades inom utskottet. I början af riksdagen, i januari månad, inkom till utskottet en anhållan från ordinarie och extra ordinarie tjänstemännen i riksbanken, att utskottet skulle tillstyrka löneförbättring åt dem. Denna anhållan remitterades genast till bankofullmäktige för inhemtande af deras utlåtande. Efter det denna handling varit ungefär tre månader hos bankofullmäktige, återkom den till utskottet med ett utlåtande af innehåll, att den begärda löneförhöjningen tillstyrktes. Bankoutskottet tog frågan under ompröfning med det resultat, att såväl tjänstemännens anhållan som bankofullmäktiges utlåtande deröfver afslogos. Men ett par, tre dagar, sedan det var af utskottet afstyrkt, kom från fullmäktige ärendet, hvad rörde de extra ordinarie tjänstemännens löneförbättring, åter till utskottet till förnyad handläggning, och då tillstyrktes det med en rösts öfvervigt. Och detta är en sak, som jag icke kan annat än på det högsta ogilla, att sedan frågan en gång blifvit behandlad, sedermera ånyo upptaga densamma och tillstyrka hvad man förut inom utskottet afstyrkt.

Som herrarne nog sett utaf bankoutskottets memorial n:o 2 för innevarande år utgår tjänstemännens löner och pensioner vid hufvudkontoret med öfver 394,000 kronor och förvaltningskostnaderna med öfver 255,000 kronor eller i jemnt tal i det närmaste tillsammans 650,000 kronor. Af dessa belopp hafva till extra arbeten, semestervikariat och flitpenningar till ordinarie och extra ordinarie tjänstemän utgått 24,000 kronor. Enligt mitt förmenande skulle bankofullmäktige kunna nästan uteslutande tilldela de extra ordinarie tjänstemännen dessa 24,000 kronorna, i synnerhet som det dessutom finnes ett anslag af 5,200 kronor till förbättrande af de ordinarie tjänstemännens aflöningsförmåner. För öfrigt är det några extra ordinarie tjänstemän, som bestrida fasta förordnanden, som aflönas af de till ordinarie tjänster uppförda medel. Under sådana förhållanden synes det mig att en del extra ordinarie tjänstemäns ställning är ganska aktningsvärd, synnerligen om bankofullmäktige ville nästan uteslutande gifva de extra ordinarie tjänstemännen ofvannämnda 24,000 kronor. Jag vill erinra herrarne om att det icke är längre sedan än år 1873, som de ordinarie och extra ordinarie tjänstemännen erhöilo löneförbättring vid hufvudkontoret. Men redan år 1884 ifrågasatte riksbankens tjänstemän en ytterligare löneförhöj-

Om ändringar i gällande reglemente och stat för riksbanken. ning. Då denna fråga kom före vid 1884 års riksdag, ansåg man emellertid attinnan en löneroglering ytterligare genomfördes, utredning borde åvågbringas angående det vid de olika tjänstebefattningarne fästade så väl kvantitativa som kvalitativa arbete likasom äfven i afseende å lämpligheten af ändringar i nu stadgade gradering af tjänster eller möjligheten af dylikas indragning».

(Forts.)

Emellertid har ingen sådan utredning skett, och då initiativet för löneförbättringen först tagits af tjänstemännen och icke af bankofullmäktige, och bankofullmäktige för öfrigt, såsom jag redan påpekat, legat på tjänstemännens anhållan i närmare tre månader, synes mig frågan icke vara så ofantligt brådskande och nödvändig. Det har för öfrigt icke gifvits något annat skäl, än att tjänstemännen sagt att lefnadsförnödenheterna äro dyrare nu än förr. Men jag ber få erinra om att, då lönerogleringen 1873 och 1884 genomfördes var det betydligt högre lefnadskostnader än hvad det är nu. I fullmäktiges utlåtande finnes hufvudsakligast det skälet för löneförbättringen, att den är nödig, hvarför då inga andra andragits än hvad jag här omnämnt, jag tager mig friheten att med anledning af hvad jag sålunda anført yrka afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Bokström: Då jag bidragit till det slut, hvartill bankutskottet kommit, skall jag anhålla att få upptaga de anmärkningar, som blifvit mot utskottets förslag framställda. Bankofullmäktige hafva alldeles icke, såsom man kunde hafva anledning af en föregående talares anmärkning att förmoda, anført förhöjda lefnadskostnader såsom ett motiv för bifall till deras framställning. De hafva icke alls talat om några höjda lefnadskostnader, men de hafva blott sagt, att arvodena åt de extra tjänstemännen vid hufvudkontoret äro för knappa. De skäl, som bankofullmäktige anført, äro trenne, dels att lönerna åt de extra tjänstemännen äro för knappa och dels att semesteranordningen vid riksbanken icke kan för närvarande genomföras samt dels att det belopp, som bankofullmäktige begärt, skulle vara erforderligt för göromålsens behöriga skötande.

Beträffande det första skälet eller lönernas knapphet ber jag få nämna, att dessa aflöningar för närvarande utgå med en ersättning af 800—1000 kronor till de extra tjänstemän, hvilkas krafter äro tagna i anspråk under hela bankexpeditionstiden, det vill säga kl. 10—3, hela året om, och för dem, hvilka varit mindre sysselsatta i proportion derefter. Fullmäktige hafva anhållit om en förhöjning af anslaget, så att högsta aflöningen för så sysselsatta extra tjänstemän skulle uppgå till 1,400 kronor. Då man känner, att en extra tjänsteman icke i regeln kan blifva ordinarie förr än vid 30 års ålder, då han skulle erhålla en aflöning af 1,600 kronor, vågar jag hemställa, om icke bankofullmäktige haft fullt skäl att framhålla den omständigheten, att aflöningen för tjänstemän, som skola uppehålla sig i hufvudstaden och som äro en så lång tid sysselsatta, och

sysselsatta med viktiga bankgöromål, att de svårligen kunna bereda sig annan inkomst, verkligen är för knapp.

*Om ändringar
i gällande reg-
lemente och stat
för riksbanken.*

(Forts.)

Det andra skälet var, att bankofullmäktige med det nuvarande anslaget icke kunna genomföra semesteranordningen vid riksbanken. Semesteranordningen har icke af Riksdagen beslutits utslutande i tjänstemännens intresse, utan för att åstadkomma en mera effektiv kontroll, emedan det vissa är att en sådan anordning är mer än någon annan åtgärd egnad att förekomma balanser och underslef, och det måtte väl vara allt skäl för att denna kontroll göres fullt effektiv.

Det tredje skälet bankofullmäktige anfört är, att beloppet är erforderligt för ett behörigt skötande af göromålen vid banken. Jag får bekänna, att jag icke har tillräcklig sakkännedom beträffande expeditionens maskineriet vid hufvudkontoret för att göra detta skäl till mitt eget. Men då bankofullmäktige nyligen erhållit bevis på att de ega Riksdagens förtroende, tror jag icke att man kan underkänna deras uppgifter i detta hänseende och sålunda tillspetsa ett misstroende-votum, hvartill efter mitt förmenande ingen anledning förefinnes. Dermed har jag dock ingalunda velat hafva sagt, att icke en systemförändring i expeditionsmaskineriet vore behöflig. Ty i afseende på antalet af riksbankens tjänstemän, såväl ordinarie som extra, förefaller det mig, som om det vore större än hvad det i jemförelse med andra stora bankinrättningar kunde och borde vara, men en sådan systemförändring kan icke ske i en handvändning och i alla händelser icke förr än i sammanhang med anskaffande af en tidsenlig banklokal, hvartill tidpunkten numera icke synes så långt aflägsen. På dessa skäl anhåller jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jonson i Fröstorp: Jag ber få göra det tillägg, att mitt förra yrkande på afslag af bankouts-kottets hemställan icke får fattas annorlunda än att i bankoreglementet skulle här införas samma siffror som förut eller 24,000 kronor, i stället för att det står 30,000 kronor i betänkandet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad gaf herr talmannen, i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och det i frågavarande anslagets bibehållande vid dess nuvarande belopp, 24,000 kronor; och fann herr talmannen den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår bankouts-kottets förslag under 8:de punkten i utlåtandet n:o 12 och beslutar det i fråga-

Om ändringar varande anslagets bibehållande vid dess nuvarande belopp 24,000 i gällande reglemente och stat för riksbanken.

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda förslag.

Omröstningen visade 121 ja mot 65 nej; och hade kammaren sålunda beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Efter föredragning vidare af *punkten 9* begärdes ordet af

Herr Gumælius, som yttrade: Då i följd af hvad kammaren under föregående punkt beslutat herrarne lätt torde finna, att nionde punkten är obehöflig, hemställer jag om afslag å densamma.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan afslogs.

Punkterna 10—12.

Biföllos.

§ 6.

Herr talmannen lät uppläsa följande till kammaren nu inkomna sjukbetyg:

Att herr rektor V. Nilsson af sjukdom (högersidig lungsäcksinflammation) tillsvidare är förhindrad att infinna sig i riksdagen, intygar, Stockholm den 8 maj 1891.

F. W. Warfvinge,
Med. D:r.

§ 7.

Föredrogos och biföllos sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande och memorial

n:o 5, i anledning af väckt förslag om öfverlemnande till riksbanken af obligationer, utfärdade af riksgäldskontoret; och n:o 6, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets kansli.

§ 8.

Efter föredragning vidare af sammansatta stats-, banko- och lagutskottets memorial, n:o 8, angående anvisande af ersättning till utskottets sekreterare, blef utskottets i nämnda memorial gjorda hemställan af kammaren bifallen.

§ 9.

Härefter företogs handläggning af sammansatta stats- och lagutskottets memorial, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om vissa punkter i utskottets utlåtande (n:o 4), i anledning af särskilda rörande folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden väckta motioner.

Ang. sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden.

Sedan vid föredragning af utskottets utlåtande n:o 4 Andra Kammaren bifallit hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt, medan åter Första Kammaren beträffande punkten 1:o) godkänt mom. a) och c) men afslagit mom. b) och d), beträffande punkten 2:o beslutat, att förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor skulle höjas med 25,000 kronor och således bestämmas till 3,525,000 kronor, samt beträffande punkten 3:o bifallit utskottets hemställan; samt kamrarna således stannat i olika beslut rörande de under punkten 1:o) mom. b) och d) samt punkten 2:o) i utlåtandet afhandlade frågor, hade det, jemlikt § 63 riksdagsordningen, ålegat utskottet att söka sammanjemka de olika meningarne. I sådant afseende hemställde utskottet i föreliggande memorial:

att kamrarna måtte, med frånträdande af sina förut fattade beslut i fråga om punkten 1:o) mom. b) och d) samt punkten 2:o) af utskottets utlåtande (n:o 4) i anledning af särskilda rörande folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden väckta motioner, besluta

a) att bestämmelsen derom, att åt ordinarie folkskolelärare eller lärarinna bör anskaffas sommarbete och vinterföda för en ko, eller ock, der hinder eller svårighet af lokala eller andra förhållanden derfor möter, minst värdet af 8 hektoliter 25 liter spanmål af visst slag i ersättning lemnas, må upphöra att gälla, samt att i stället godtgörelse för ifrågavarande naturaprestation skall under benämning »ersättning för kofoder» utgå med 100 kronor för år, med rätt för skoldistriktet att af statsmedel såsom bidrag härtill erhålla en tredjedel af beloppet eller 33 kronor 33 öre; dock att sådan lärare eller lärarinna, hvilken vid den tidpunkt, då stadgandet härom träder i kraft, erhåller kofoder in natura eller ersättning därför till högre belopp än 100 kronor för år, må vara berättigad att vid sådan förman bibehållas, hvad ersättningen vidkommer dock ej längre än hvartill beslutet eller öfverenskommelsen om sådan ersättning förän-

Ang. samman- leder, men att skoldistriktet äfven i dessa fall må ega rättighet att
jenkning af åtnjuta nyssnämnda statsbidrag, 33 kronor och 33 öre för år;
kamrarne

skiljaktiga be- b) att till aflönande af hvarje annan examinerad, vid folkskola
slut i fråga om antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön erhåller, förutom hus-
folkskolelä- rum och vedbrand eller ersättning derför, minst 600 kronor, skol-
rarepersona- distrikt skall ega, derest läraren eller lärarinnan meddelar under-
lens aflönings- visning i skolan minst åtta månader af året, att af statsmedel
förhållanden. bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedeler af den lön,
(Forts.) läraren eller lärarinnan, förutom husrum och vedbrand, eller ersätt-
ning derför, åtnjuter, i hvad samma lön öferskjuter 100 kronor,
samt dessutom 33 kronor 33 öre, dock att hela statsbidraget ej må
öfverstiga 433 kronor 33 öre; och

c) att, i händelse af bifall till hvad utskottet under mom. a) och b) här ofvan hemställt, förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, nu 3,500,000 kronor, må höjas med 215,000 kronor och således i riksstaten för nästkommande år uppföras med 3,715,000 kronor.

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr Jonsson i Hof: När kamrarne förra gången behandlade de punkter, som denna sammanjemkning afser, stannade kamrarne i olika beslut, i det Andra Kammaren biföll hvad utskottet föreslagit, under det Första Kammaren afslog motsvarande moment. Med anledning deraf har det sammansatta utskottet sökt sammanjemka de olika besluten på sätt i detta betänkande förekommer. Nu är emellertid händelsen den, att Första Kammaren afslagit detta sammanjemkningsförslag. Då har denna kammare att välja emellan att bifalla sammanjemkningsförslaget eller vidhålla sitt förut i dessa punkter fattade beslut. I båda fallen leder beslutet till ungefär samma resultat eller att frågorna för denna gång skola anses förfallna. Emellertid är det icke så alldeles likgiltigt, hvilket beslut kammaren fattar. Ty först och främst är det oegentligt att gå in på en sammanjemkning, när den icke leder till åsyftadt resultat. Det är oegentligt, att när statsbidrag skall utgå med $\frac{2}{3}$, det i vissa fall endast skulle utgå med $\frac{1}{3}$. Det är, säger jag, oegentligt att fastslå en sådan princip, då beslutet icke kan leda till något resultat. Men vidare kunde det ock inträffa, att beträffande de skiljaktiga besluten i ett eller flera moment gemensam votering kunde ega rum. Denna möjlighet har man qvar, om man afslår sammanjemkningsförslaget och vidblifver sitt förut fattade beslut. Jag tror således, att kammaren gör klokast att, i det skede frågan nu befinner sig, afslå sammanjemkningsförslaget och vidblifva sitt redan fattade beslut, och anhåller jag, herr talman, om proposition på mitt yrkande i detta syfte.

Häruti instämde herrar *von Friesen, Henricson, Anderson i Hasselbol, Gyllensvärd, Stjernspetz, Andersson i Lyckorna, Hansson*

i Solberga, *Nilsson* i Skärhus, *Bengtsson* i Gullåkra och *Folke Andersson*.

Herr Hammarlund: Jag ber också att få förena mig med den föregående talaren i hans yrkande derom, att kammaren måtte vidblifva sitt en gång fattade beslut i denna fråga. Hade det föreliggande sammanjemkningsförslaget haft någon utsigt att blifva antaget i båda kamrarne, skulle jag hafva röstat för detsamma, då det i alla fall medfört en förbättring i de nuvarande förhållandena, och man kommit ifrån den nuvarande oredan i afseende på kofodret. Men då detta förslag nu redan fallit i Första Kammaren, och ett bifall dertill i denna kammare således icke skulle medföra något praktiskt resultat, så ber jag få hemställa, att kammaren med vidhållande af sitt i lördags fattade beslut i frågan måtte afslå det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Ang. sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om folkskolelärarepersonals aflöningsförhållanden.

(Forts.)

Herr Sven Nilsson: Jag förstår icke, hvilka skäl som förmått Första Kammaren att afslå sammanjemkningsförslaget. Det är märkvärdigt att man, då man känner de förhållanden, som ega rum inom församlingarne på landet, skall motsätta sig en reform af så vigtig beskaffenhet som den ifrågasatta. Jag kan icke föreställa mig annat, än att det skett af ren okunnighet om hvad som förekommit på många ställen å landsbygden, der tvister och rättegångar emellan läraren och församlingen uppstått just till följd af bestämmelsen om sättet för den nu ifrågavarande aflönningen. Jag skall emellertid be att få förena mig med herr Olof Jonsson i hans yrkande. Jag för min del är af den meningen, att man bör afslå äfven sammanjemkningsförslaget, och jag anser att det kan och bör ifrågakomma gemensam votering om den ena som den andra punkten, då sammanjemkningsförslaget nu fallit i Första Kammaren. Om man nu bifaller förslaget, såsom det föreligger, intrasslar man frågan, så att det blir omöjligt att framställa voteringsproposition. Jag instämmer, som sagdt, i Olof Jonssons yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad; och efter af herr talmanen i sådant afseende gifven proposition beslöt kammaren att med afslag å utskottets hemställan, vidblifva sitt förut i frågan fattade beslut.

§ 10.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets memorial, n:o 18, i *Om ändring i anledning af återremiss utaf andra punkten i utskottets betänkande n:o 2 angående stämpelafgiften.*

Vid behandling af ofvannämnda betänkande hade Riksdagens kamrar till utskottet återremitterat betänkandets 2:dra punkt, hvari utskottet hemstält, att en af herr *A. G. Anderson* i Himmelsby

gällande bestämmelser rörande stämpelafgift å lagfartsprotokoll.

Om ändring i väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande stämpelgällande beslämmelser rörande stämpelafgift å lagfartsprotokoll. afgift å lagfartsprotokoll icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Motionären hade föreslagit:

att Riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring i kongl. förordningen af den 24 september 1886 samt kongl. kungörelsen af den 17 oktober 1887 angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, att der förekommande orden »der taxeringsvärdet i dess helhet icke uppgår till 1,000 kronor» måtte utbytas mot orden »der taxeringsvärdet å hvarje fastighetslott icke uppgår till 1,000 kronor».

(Forts.)

I nu föreliggande memorial hemställde utskottet:

att Riksdagen ville på det sätt bifalla motionen, att Riksdagen beslutar, det under rubriken »protokoll» uti 3 § af förordningen angående stämpelafgiften orden »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der icke taxeringsvärdet å egendomen i dess helhet uppgår till 1,000 kronor» måtte utbytas mot orden »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der icke taxeringsvärdet å egendomen i dess helhet uppgår till 1,000 kronor eller å den lagfartssökande sterbhusdelegarens lott i egendomen till 300 kronor».

I en vid memorialet fogad reservation hade deremot herr *Cavalli* föreslagit, att Riksdagen ville på det sätt bifalla motionen, att Riksdagen beslutar, att under rubriken »protokoll» i § 3 af förordningen angående stämpelafgiften orden »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen i dess helhet icke uppgår till 1,000 kronor» måtte utbytas mot orden »protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor».

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr Anderson i Himmelsby: Det torde ju hända, att denna fråga i och för sig icke kan anses vara så särdeles betydlig, men om frågan betraktas ur rättssynpunkt, och man derjemte besinnar, att den sak, hvori jag motionerat om ändring, sådan den nu i de allra flesta fall tillämpas, drabbar dem som hafva de minsta tillgångar att betala den ifrågavarande skatten, så tror jag verkligen, att den kan vara värd något afseende. Ser man på det resultat, hvartill bevillningsutskottet i detta afseende kommit, så tycker jag för min del, att det är ett ganska ringa sådant, för så mycket arbete, som blifvit nedlagdt på denna fråga. Ty den är nu för andra gången till behandling i denna kammare, liksom den af både Första Kam-maren och bevillningsutskottet är behandlad tvenne gånger. Utskottet har nemligen nu kommit till det resultat, att i stället för den ändring i gällande bestämmelser rörande stämpelafgift å lagfartsprotokoll, som jag föreslagit, nemligen att i nu gällande stämpel-

pappersförordning angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf de der förekommande orden »der taxeringsvärdet i dess helhet icke uppgår till 1,000 kronor måtte utbytas mot orden: der taxeringsvärdet å hvarje arfslott icke uppgår till 1,000 kronor, utskottet icke vågat gå längre, än att det i detta fall föreslagit 300 kronor såsom maximibelopp för den ärfda fastighetslott, som vid lagfarts beviljande skulle vara fri från stämpelafgift. När denna fråga här förra gången behandlades, framvisade jag tydligen genom medförda handlingar ett exempel på hvart det kan bära med den princip, som nu tillämpas. Egaren af en mindre fastighet hade dött och efterlemnad enka och 10 barn, hvilka fingo betala 128 kronor för stämpelpapper och protokollslösen för en egendom, taxerad till 4,000 kronor. Utgiften för stämpelpapper uppgick till 74 kronor, och resten 54 kronor utgjorde protokollslösen. I detta fall inträffade, att hvarje barn fick på sin arfslott, värd 200 kronor, betala 12 kronor för stämpelpapper och protokollslösen. Men om denna fastighet icke hade varit taxerad till mera än 1,000 kronor, så hade hvarje barn ändock fått betala dessa 12 kronor i stämpelafgift och protokollslösen, oaktadt hvarterdas arfslott icke uppgått till högre värde än 50 kronor, det vill säga de skulle fått betala i stämpelpappersafgift och protokollslösen 25 procent af hela arfslotten. Jag visade då äfven, att om en person ärfver en fastighetslott, taxerad till 1,000 kronor, finge han i stämpelafgift betala 2 kronor, men om det till samma fastighetslott vore 10 arfvingar, finge de betala 20 kronor. Det kan väl icke vara rättvist, att då staten i förra fallet får endast 2 kronor, får han i senare fallet 20 kronor för en arfslott af lika värde, och således den ene arftagaren får betala 10 gånger mer än den andra för sin arfslott. Uti det nu föreliggande förslaget skulle saken ställa sig litet annorlunda, ty om en person efter det skulle ärfva en fastighetslott värd 999 kronor, så blefve han fri från stämpelafgift, hvaremot om tre ärfva en fastighet, värd 1010 kronor, så finge de betala sådan afgift. Jag kan alldeles icke förstå, hvarför den bestämmelsen skall kvarstå, att då taxeringsvärdet å den ärfda fastighetslotten i dess helhet icke uppgår till 1,000 kronor, skall den vara fri från stämpel, då utskottet icke velat för hvarje arfslott, som skall vara fri från stämpel, bestämna värdet till högre belopp än 300 kronor. Mig synes att det hade varit rättare att utskottet föreslagit ett maximibelopp å hvarje ärfd fastighetslott, som skulle vara fri från stämpel, vare sig det blifvit 300, 500 eller 1,000 kronor, det hade i så fall blifvit likställighet i dessa förhållanden, hvilket nu alldeles icke är fallet. Utskottet har sjelft i motiveringen förklarat, att ur statsfinansiell synpunkt eger frågan nästan ingen betydelse. Ja det är nog sant, ty hela summan af stämpelafgiften för ärfda fastigheter torde årligen uppgå till omkring 30,000 kronor. Och man kan ju antaga att icke mer än 10 procent af denna summa skulle gå förlorad för statsverket, om mitt förslag skulle bifallas, ty det lär väl icke kunna vara mer än 10 procent af de ärfda fastig-

Om ändring i gällande bestämmelser rörande stämpelafgift å lagfartsprotokoll.

(Forts.)

Om ändring i heterna, hvilkas värde understiga 1,000 kronor. Jag skulle därför gällande be- vilja hemställa till denna kammare, huruvida den nu icke skulle vara stämmelser rü- villig att antaga herr Cavalli reservation, hvilken öfverensstämmer rande stämpel- med den motion, jag i frågan väckt. Jag tycker, att man så väl afgift å lag- ur rättssynpunkt som ur billighetssynpunkt kan antaga denna reser- fartsprotokoll. vation, så mycket mer som denna kammares flertal hyser den åsigten, (Forts.) att man bör hafva lika skattegrunder för allt, och detta förslag just är till någon del ett steg i den riktningen. Jag skall därför taga mig friheten yrka bifall till herr Cavallis vid betänkandet fogade reservation.

Herr Herslow: Som herrarna känna, är stämpelafgiften en skatt på egendom, icke på person. Då denna skatt, principriktigt utkräfd, likväl i konsekvenserna skulle kunna föra till hvad som kunde synas som obilligheter i vissa fall, så vidtog Riksdagen den inskränkingen, att stämpelafgiften icke skulle utgå, då den ärfda fastigheten vore så ringa, att den understege 1,000 kronor. Den näst föregående talaren väckte emellertid motion om, att man skulle gå ännu ett steg längre. Han påvisade genom exempel, att en fastighet kunde vara så styckad, att en egendom på 1,000 kronor ärfdes af en stor mängd personer — jag tror han anförde ett exempel med 34 arfvingar — så att, ehuru denna skatt blott utgör 2 kronor, kunde den dock vara af någon betydighet, när hvarje arftagare ärfde blott några tiotals kronor. Utskottet ansåg, att det säkerligen sällsynta fall, han citerade, icke spelade någon så synnerligen stor roll, då man ju i alla fall måste antaga, att den som ärfde stod sig bättre, än om han icke ärfde; sjelfva arftet vore en förmån, hvarför någon skatt kunde deraf utgå. Emellertid återförvisades i båda kamrarne utskottets betänkande, och utskottet hade alltså att taga i ompröfning, hvilken förändring det skulle underkasta det förslag, som det inlemnadt till kamrarne.

Inom båda kamrarne hade beloppet 300 kronor nämnts såsom det, som borde göras fritt. Man sade: när en egendoms värde är under 1,000 kronor och ärfves af många, kan det ju leda till en relativt till arftet betydande stämpelskatt. Detta hindra vi derigenom, att vi fastställa, att när hvarje lott i egendomen går under 300 kronors taxeringsvärde, är den fri från stämpel. Trycket kan då icke blifva svårt. En fastighet på 300 kronor skulle erläggas denna skatt af 2 kronor. Skatten inskränker sig alltså i svåraste fall till $\frac{2}{3}$ procent af egendomens värde. Innan vi taga bort skatten i sin helhet — något som jag icke skall vara emot, när ett förslag kommer före, att stämpelafgiften skall borttagas för *all* fastighet, som öfvergår genom arf och gifte — tyckes det icke vara skäl att, af konsideration för s. k. »ömmande omständigheter» gå längre än att stadga skattefrihet, när helst skatten skulle utgå med öfver $\frac{2}{3}$ procent af egendomen. Att fritaga ett större belopp, 1,000 kronor — såsom motionären säger — på hvarje arfslott, kan föra gan-

ska långt. Vi kunna tänka oss en egendom i en gammal farfars *Om ändring i*
händer. Han har haft många barn gifta, som lemnat många barn *gällande be-*
efter sig. Det finnes fall, då det är öfver 60 à 70 arfvingar; då *stämmelser rö-*
skulle en egendom på 60 à 70 tusen kronor kunna undandragas från *rande stämpel-*
stämpelafgift. Det är icke rimligt att göra en sådan bestämmeelse, *afgift å lag-*
som skulle kunna fria från stämpelafgift sådana egendomar. Inom *fartsprotokoll.*
utskottet var man öfverens alltså om att icke gå längre än till 300
kronor. Man gjorde visserligen förslag på 500 kronor; men då Första
Kammarens 9 och Andra Kammarens 10 ledamöter pröfvade frågan,
bestämde sig dessa 19 för 300 kronor; endast en ledamot påyrkade
1,000 kronor. Jag hemställer, om det kan vara skäl att i en fråga,
som två gånger behandlats, och der man ock så fullständigt som
möjligt sökt rätta sig efter uttalandena i kamrarne, ännu en gång
förkasta ett förslag, som inom utskottet så grundligt pröfvats
och i hvilket utskottet varit så nära enhälligt.

(Forts.)

Jag bör kanske omnämna ännu en punkt. Hvarför, säger den
ärade motionären, bestämde man icke till exempel 500 kronor och
lät det gälla både om fastighet och fastighetslott. Då förekomme
man det, att det kunde hända, att om en ärfver en egendom på
999 kronor, är han fri; men om det är tre, få de betala. Härvid
är först att märka, att ett sådant stadgande skulle i vissa fall verka
som skattepåläggning i stället för skattebefrielse. Vidare får man
ej lemna ur sigte, att det icke i och för sig är någon orättfärdighet
eller något tryck, att jag af en ny, mig tillfallande egendom får
aflemna en liten afgift till staten för dess legalisering. Denna synpunkt,
att träffa hvarje person lika, är en synpunkt man aldrig kan göra
gällande i fråga om en skatt, som är lagd på egendomen, icke på
personen. Då billigheten efter min mening tvärtom bjuder att icke
göra undantagslagstiftning »på grund af ömmande omständigheter»,
på sådant sätt att man skulle fritaga stora egendomar, och ge
skattefrihet äfven, der inga ömmande omständigheter äro för handen,
och man näppeligen i alla fall kan säga, att ömmande omständigheter
förbjuda, att en person får betala $\frac{2}{3}$ procent i skatt för egendomens
lagfart, så hemställer jag till kammaren att antaga utskottets
förslag.

Jag förstår mycket väl, att skrämnskottet skulle vara: »då få
vi gemensam votering». Men jag tror, att när Första Kammaren icke
drager sig för gemensam votering, Andra Kammaren icke behöfver
blifva mycket förskräckt af den tanken. En gemensam votering på
tio minuter kunna vi nog undanstöka bland de saker, som förekomma
nästa vecka, och då äro vi kvar här i alla fall, om än Första
Kammarens leder börjat glesna. Frågan har blifvit två gånger i
utskottet pröfvad; det nu framlagda förslaget har antagits enhälligt,
med undantag för en enda röst. Är det skäl att, för att undvika
en smula besvär, förkasta det på grund af en löst utkastad reservation.

Om ändring i gällande bestämmelser rörande stämpelavgift å lagfartsprotokoll.

Häruti instämde herrar *Svanberg, Persson* i Vadensjö, *Collander, Skytte, Arhusiander, O. B. Olsson* och *Andersson* i Intagan.

(Forts.)

Herr Anderson i Himmelsby: Jag vet icke, om jag glömde säga, då jag sist hade ordet, att Första Kammaren antagit herr Cavallis reservation, om så är, skall jag bedja att få tillkännagiva att så skett.

Bevillningsutskottets ordförande sade, att inom båda kamrarne uttalanden gjorts i annan riktning än min motion åsyftar. Det är sant. Men i Första Kammaren afstod den talare, som egentligen höll på den åsigten, från ett yrkande derom och förenade sig med dem, som yrkade bifall till min motion. Hvad beträffar denna kammar, så veta herrarne, att det var en helt kort diskussion. Tre talare uppträdde, och en af dem uttalade sig för ett lägre belopp, som borde blifva fritt från stämpel, än det jag i min motion föreslagit.

Utskottets ordförande säger, att stämpelavgiften icke skulle utgöra mer än $\frac{2}{3}$ procent af den ärfda fastighetens värde. Jag har dock visat, att det kan blifva mer, ty det kan hända att dessa lagfartshandlingar behöfva skrivas, icke på ett, utan på flere ark, och då blir stämpelavgiften bra mycket större.

Sedan framställde han det exemplet, att det kunde vara så många arftagare, att en egendom, som vore taxerad till 70,000 kronor, skulle komma att gå fri från stämpelavgift. Och han tyckte, att ett sådant fall skulle vara orättvist. Men jag förmodar, att sådana fall måste blifva bra sällsynta, men om sådant skulle inträffa, så vore det väl icke oegentligare än att man för en arfslott, som är värd 70,000 kronor, icke skall betala högre stämpelavgift än för en, som är värd 3,000 kronor, och man kan till och med få betala mer för den senare än för den förra, om, såsom jag förut nämnt, protokollerna måste skrivas på flera ark för den senares lagfart än för den förras. Jag tycker för min del, att man borde ställa det så, att åtminstone det belopp, som man vill lemna fritt från stämpel, blir lika för alla, och att icke den ene får betala så, den andre så, och jag tror icke, att kammaren skulle göra orätt genom att bifalla reservationen, till hvilken jag fortfarande yrkar bifall.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herr Cavallis vid memorialet fogade reservation; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller bevillningsutskottets hemställan i dess memorial n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit herr Cavallis vid memorialet fogade reservation.

Omröstningen visade 70 ja men 102 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,41 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
